

Cholnoky Jenő munkássága és szellemi hagyatéka

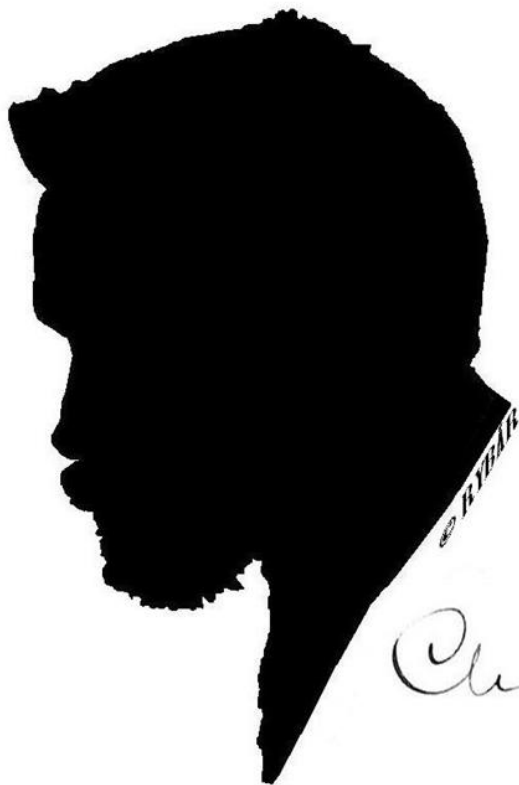
*mint kulturális örökség
Települési értéktárba történő
felterjesztése*

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat

„Cholnoky Jenő munkássága és szellemi hagyatéka”

[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Cholnoky Jenő

Munkássága és szellemi hagyatéka

Készítette:

Rybár Olivér

geográfus, földrajztanár, PhD hallgató PTE TTK FDI

.....
Veszprém, 2014. augusztus 3.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Veszprémi Szemle Várostörténeti Közhasznú alapítvány

8200 Veszprém, Erzsébet liget 3.

Adószám.: 19383396-1-19

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Rybár Olivér

Levelezési cím: 8200, Veszprém, Vécsey Károly u. 6/D

Telefonszám: +36202230143

E-mail cím: rybar.oliver@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

„Cholnoky Jenő munkássága és szellemi hagyatéka”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

↑ agrár- és élelmiszer gazdaság ↑ egészség és életmód ↑ épített környezet

↑ ipari és műszaki megoldások ↑ kulturális örökség ↑ sport

↑ természeti környezet ↑ turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Veszprém városa

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

↑ települési ↑ tájegységi ↑ megyei ↑ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

„Nincs még egy város hazánkban, amelynek olyan különös, festőies, kényelmetlen, de szép fekvése volna, mint az én kis szülővárosomnak, Veszprémnek. Talán, ha valami egyhangú fekvésű alföldi városban jöttem volna a világra, és ott végeztem volna iskoláimat, akkor nem fejlődött volna ki lelkemben az a határtalan lelkesedés, amit a földrajzi kérdések iránt éreztem már kisgyermekkorom óta. Mert Veszprémben van hegy és völgy, van sziklafal, erős patak, nagy kiterjedésű fennsíkszerű terület, s látni a Bakony erdős bérceit. Közel van a Balaton is, egy órányi sétával eljuthatunk olyan magaslatra, ahonnan már látni a tó ragyogó felszínét. A változatosság tehát igen nagy, a földfelszín formáinak egész muzeális gyűjteménye látható a város körül.”
(CHOLNOKY J. 1945)

Cholnoky Jenő a földrajztudomány egyik legkiválóbb alakja. Veszprémben nevét viseli lakótelep, iskola, kilátó, de mégis sokak számára ismeretlen a tudós életműve. Jelentőset alkotott a geomorfológia (felszínalaktan), hidrográfia (víztan), és meteorológia terén. Számos népszerűsítő könyve a mai napig keresett, ugyanis elragadó stílusban tudott mesélni a természet szépségeiről. Részt vett a Balaton tudományos tanulmányozásában is. Nem csak kiváló író, hanem megnyerő és lenyűgöző stílusú előadó, és művész is volt egyben. Szeretett festegetni az arácsi nyaralójuk kertjében, számos képe a Magyar Földrajzi Múzeumban megtekinthető.

Sokoldalú tudományos munkássága során vizsgálta a hegységek szerkezetét, a felszíni formák keletkezését, a tavak vízállásának változásait, a karszt-jelenségeket. Eredményesen foglalkozott emberföldrajzzal, az öntözések jelentőségével az emberi kultúra fejlődése szempontjából. Jelentősek morfológiai eredményei, a folyók szakaszjellegéről, a futóhomok mozgástörvényeiről, az európai monszunjelenségről szóló tanulmányai.

Színesen, közérthetően beszélt tudományos kérdésekről ismeretterjesztő előadásain. Népszerű tudományos műveivel nagy tömegek érdeklődését keltette fel a földrajz és a természettudományok iránt. Több évtizedes munkásságával egyik legnagyobb földrajztudósunkként, s természettudományos ismeretterjesztőként tarthatjuk számon. A századforduló után a rokoni szálakon kívül elsősorban a szellemi kötődés, a tudományos kutatásai, társadalmi megbízatásai kapcsolják szülővárosához, Veszprémhez.

1870. július 23-án született Veszprémben. Szülőházán a Magyar Földrajzi Társaság 1976-ban állított emléktáblája őrzi a nagy tudós veszprémi illetőségét. Cholnoky Jenő apja Cholnoky László ügyvéd, anyja Zombath Krisztina. Nyolc gyermekük közül öt érte meg a felnőttkort. Közülük három kimagasló tehetség: Viktort és Lászlót az irodalomtörténet, Jenőt a földrajztudomány tartja számon.

1888-ban érettségizett a Piarista Gimnáziumban. Veszprémben végezte az elemi iskolát és a Piarista gimnáziumot is (egy évet Pápán volt magántanuló). A földrajz iránti érdeklődés felkeltésében meghatározónak bizonyultak azok az első kirándulások, melyeket Veszprém környékén, az arácsi Séd patak völgyében, valamint a Balaton-felvidéken tett.

1892-ben a budapesti Műegyetem vízépítő szakán mérnökdoktori oklevelet szerzett, majd Klimm Mihály professzor asszisztenseként a Vízépítéstani Tanszéken dolgozott.

1894-ben Lóczy Lajos meghívta őt maga mellé tanársegédnek a Pázmány Péter Tudományegyetem földrajz tanszékére. Részt vett a Balaton kutatásában.

1896 és 1898 között Lóczy Lajos ajánlására szerény ösztöndíjjal Kínába ment tanulmányútra. Kutatásokat végzett a Kínai-alföld nagy folyóinak deltavidékén, felderítette a Sárga-folyó és a Jangce

mederváltozásainak okait, körülményeit. Felfedezett egy eddig ismeretlen lávaplatót is. Erről a nagy kelet-ázsiai tanulmányútról írta „A sárkányok országából” című nagyszerű ismeretterjesztő könyvét. **1902**-ben földrajzból doktorált és adjunktussá léptették elő. **1903**-ban leíró földrajzból magántanári képesítést szerzett és a tudományegyetem tanára lett. **1904**-től a Földrajzi Közlemények szerkesztője. **1905**-ben életének egyik fordulópontja volt, amikor meghívást kapott a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem Földrajz tanszékére, ahol tanszékvezetői teendőkkel bízták meg. A Kolozsváron töltött 15 év alatt nemzetközi színvonalra emelte az itt folyó felsőfokú földrajzoktatást. **1910**-ben utazást tett a Spitzbergákra. **1912**-ben a New York-i földrajzi társaság jubileumára rendezett kongresszus alkalmával Teleki Pállal együtt részt vett az észak-amerikai kontinenst átszelő tanulmányúton. **1915**-ben a Magyar Földrajzi Társaság elnökévé választották, majd a Magyar Turista Egyesület és a Magyar Barlangkutató Társaság vezetőjévé lett. Később az Alföldi és a Balatoni Bizottság, valamint a Természetvédelmi Tanács elnöke lett. **1921-től 1940**-ig a Budapesti Tudományegyetemen egyetemes földrajzot tanított. **1940**-ben, 70 évesen vonult nyugállományba. **1950. június 5-én**, 80 éves korában bekövetkezett haláláig szakadatlanul dolgozott. Sírja a Fiumei úti temetőben található.

Több mint, 45 önálló könyve, 470 megjelent írása tanúskodik a termékeny tudós életművéről.

Cholnoky ízig-vérig veszprémi volt, nem csak itt született és végezte iskoláit (RYBÁR O. 2011a). de később is visszatér szülőföldjére, ahol számos előadást tartott és turistacsoportokat vezetett. Számos művében és tanulmányában visszaautal szülővárosára. Magánélete nem volt zavartalan, két feleségét, testvéreit is elveszítette Viszontagságai ellenére nagy mennyiségű tudást hagyott az utókor számára.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Cholnoky család és annak veszprémi ága

A Cholnoky család - egy feltételezés szerint - román származású egyik tagja IV. Béla királytól adományként kapta a Hunyad várától délre fekvő Csincsis, magyarul Csolnakos, községet az 1241-42 évi tatárjáráskor tett szolgálataiért, ahol várat építtetett. Ettől kezdve a család a község magyar neve után a Csolnakosi/Csolnokosi nevet használta. A család Péter nevű tagjának fia Jarosláv (Jarisló) feleségül vette az 1419-ben özvegyen maradt Morzsina Erzsébetet, akitől négy fia született: Dan, Vajk, Péter és János (CHOLNOKY J. 1945).

Hunyadi János kormányzó féltestvéreit, a Cholnokokat, különös kiváltságokkal ruházta fel. A falut mentesítette az országos adó alól, a pereket a földesúr alá rendelte, fellebezés esetén nem a vármegye, hanem a királyi tábla volt illetékes. Sőt a felsőbb rendeletek is csak akkor voltak érvényesek a faluban, ha azokra a család legidősebb tagjának pecsétje került. Ezek az privilégiumok a XVIII. században is érvényben voltak. Az 1838. évi diéta (országgyűlés) alkalmával Hunyad vármegye, a Cholnoky család nevében, kérte e privilégiumok érvényben tartását.

A Cholnoky család, az előjogok mellett, nemesi címet és címert kapott. Ennek pajzsán alul arany levelekből font korona van. Ezen egy fekete holló áll, nyakát nyílvessző döfi át. Csőrében rubinköves arany gyűrűt tart. A háttér kék. A pajzs feletti sisakdísz azonos. A takarók kékes-zöldek. A címer erős rokonságot mutat a Hunyadi család "hollós" címerével. A család 1464-ben a Csolnakos

község melletti Doboka és Ohába helységeket is adományul kapta Mátyás királytól. A király 1486-ban Kőszeg vára kapitányává nevezte ki Csolnakosi Albertet és az Esztergom vármegyében lévő Csolnok helységben birtokot adományozott neki. Csolnakosi Albert 1483-ban vette fel a csolnakosi Cholnoky nevet. A család másik ága Bocskai Istvánnal együtt jött Erdélyből Magyarországra. Közülük Cholnoky István II. Ferdinánd (1578-1637) hűségére tért, ezért a királytól új címeres nemeslevelet kapott 1625. január 31-én Bécsben. Ennek pajzsában hármás zöld halmon növény fehér liliom látható. A sisakdíszén arany kettősfarkú oroszlán van. A takarók kékarany és vörös-ezüst színűek. Később a család az egész országban szétszóródott, Fejér-, Pest-, Tolna-, Veszprém-, Zemplén- és Szatmár megyékben, a XX. században pedig külföldön is (HOGYA GY. 1990).

A család Veszprémbe az 1830-as évek végén került, és majd 100 éven át volt része Veszprém történetének (RYBÁR O. 2011b). A család első tagja, ki ide került Tsholnoki (id. Csolnoky) Ferenc orvos volt (1808-1876), Ő még Kecskeméten született és települt át Veszprémbe. id. Csolnoky Ferenc pesten kezdte orvosi pályafutását, ahol többek közt részt vett az 1838-s nagy Pesti árvíz sebesültjeinek ápolásában. „Nagyapám is orvosa volt a kórháznak 200 frt. évi tiszteletdíj ellenében. Csak 1894-ben rendezték a dolgot s igazgató főorvossá nagybátyámat ifj. Cholnoky Ferencet nevezték ki. Az ő igazgatósága alatt hatalmasan kifejlődött a kórház, egész modern berendezésekkel gazdagodott, s ma a vidéki kórházak közt mintaszerű” (CHOLNOKY J. 1938).

ifj. Csolnoky Ferenc (1853-1941) Elemi és középiskolát Veszprémbe végezte, Pápán érettségizett. 1872-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem orvostudományi karán orvostudori diplomát szerzett. A fővárosban kezdte a munkát, 1878-ban visszajött Veszprémbe. Először a megyei börtön, majd Veszprém város tiszteletbeli orvosává és 1881-ben a városi kórház másodorvosává nevezték ki. Neve közel fél évszázadon át összekapcsolódott Veszprém város egészségügyi kérdésekben hozott intézkedéseivel. 1894-től a városi kórház sebész főorvosa. Sokat tett annak érdekében, hogy a kórház menedékház jellege megszűnjön és az öreg, elfekvő betegek számára szegényház épüljön. A szegényház, a Pápai út elején, 45 férőhellyel 1890. január 1-jén nyílt meg, és 1950-ig működött. A kórházigazgatói teendőket 1899. február 23-tól 1926-ig látta el. Ő volt az első orvos-igazgató. Az intézményt a városi víz- és csatornahálózatra köttette. Az ágyak számát 1906-ban már 142-re emelte, 1904-ben a sebészet számára 30 ágyas pavilont építtetett. 1916-ban királyi tanácsosi, 1925-ben pedig egészségügyi főtanácsosi rangot kapott. Síremléke a veszprémi Vámosi-úti temetőben van. Tábla őrzi emlékét a Megyei Kórház B épületének és a Toborzó u. 11. sz. háznak – ahol élt és dolgozott – falán (HOGYA GY. 1990).

Csolnoky László Jenő édesapja - még Budapesten született, a további 3 testvére pedig már Veszprémbe. Csolnoky László Pesten végezte jogi tanulmányait. Barátja volt Vas Gereben, író. Ő fordította le először magyarra Alexander Dumas: Gróf Monte Christo című regényét az 1860-as években Sió álnéven. 1868-ban megházasodott utána nem foglalkozott szépirodalommal, viszont nagyon szerette és gazdag könyvtára volt otthon. Magyar, német, francia nyelvű kötetekkel teli könyvtára volt. „Nagyon szerette a szépen illusztrált folyóiratokat, ezért járatta a német Gartenlaube, Über Land und Meer, a francia Illustration, s a magyar Vasárnapi Újságot stb. folyóiratokat. Nagyon szerette az élclapokat is, még a Fliegende Blätter is állandóan járt.” (CHOLNOKY J. 1945). Csolnoky László jogászként dolgozott a városban, többek között ellátta a Herendi Porcelángyár jogi képviseletét is. Felesége Zombath Krisztina volt 8 gyermekük született, akik közül 3 vált híressé.

A Cholnoky testvérekről is röviden néhány szóban meg kell emlékezni. Cholnoky Viktor (Veszprém, 1868. december 23. – Budapest, 1912. június 5.) magyar író, újságíró, műfordító. Középiskolai tanulmányait Veszprémbe és Pápán végezte el. Jogot tanult Győrött és Budapesten, de tanulmányait nem fejezte be, mert újságíró lett 1894-ben szülővárosában. Ezután a Balatoni Hírlapot

szerkesztette, majd 1901-től a Pesti Napló segédszerkesztője. Írói tekintélyét A Hét című lapban közölt novelláival alapozta meg. A Hétnek pár évig szerkesztője is volt. Írásait különös figurák népesítik be és groteszk helyzetek tarkítják, amelyekkel a kiábrándult, utat nem találó modern polgár lelkivilágát ábrázolja. A legnagyobb magyar stílusművészek közé tartozik. Első kötete (Füstkarikák, 1899) Mark Twain fordításait és novelláit tartalmazta. Novellái a világ távoli részeire vezetnek, hatalmas művelődéstörténeti anyagot mozgatnak meg. Egzotikus tájai, mesebeli alakjai a mindennapokból, a szorongató valóságból elvágyódást fejezik ki.

Cholnoky László (Veszprém, 1879. július 11. – Budapest, 1929. április 21.) író. A veszprémi piarista gimnáziumban érettségizett, utána Budapesten beiratkozott a Kereskedelmi Akadémiára, de tanulmányait hamar abbahagyta, rövid ideig titkár volt a MÁV-nál, majd huszonhét éves korától csak az írásból élt. Eleinte újságíróskodott is, de a 20-as években már csak szépirodalommal foglalkozott. Írásait a Magyar Génius, a Vasárnapi Újság, a Nyugat és számos napilap közölte. Sokat éjszakázott, az alkohol rabja, majd hajléktalan lett. Hajnóczy mellett az egyike azon magyar íróknak, aki szinte orvosi precizitással, de szépirodalmi szinten tudta ábrázolni az alkoholfüggőség mindennapi poklát. Magányos volt, nem járt olyan helyekre, ahol író társaival találkozhatott volna. Írásaiban sokszor előfordul az öngyilkosság, amely szinte előrevetíti sorsát. Az Újpesti vasúti hídról (vagy egyes források szerint a Margit hídról) a Dunába vetette magát. Néhány műve franciául és olaszul is megjelent.

Cholnoky Dezső és Cholnoky Móric fiatal gyermekként hunytak el. András ifjú felnőttként, Erzsébet az egyetlen lány testvér a forradalom alatt hunyt el. Cholnoky Ferenc Pécsen lett nőgyógyász orvos.

Cholnoky Jenő tudományos munkássága és eredményei

Cholnoky Jenő számos témával foglalkozott 60 éves tudományos pályafutása során. A teljesség igénye nélkül bemutatom a főbb tudományos eredményeit. A Balaton tanulmányozása során feltárta a tó szintingadozásainak kettős okát a szélirány és a légnyomás váltakozásában, a tó turzásrendszerét és annak kialakulási módját vizsgálta. Felderítette a berkek lagúna jellegét és a tó fenéklerakódásainak helyi különbözőségeit is.

Egyik legkedvesebb kutatási témája a folyóvízi geomorfológia volt, melyben nagy segítsége volt korábbi mérnöki tanulmányai, és az ott elsajátított matematikai szemlélet. Meghatározta a folyók munkaképességének tényezőit (vízmennyiség, sebesség, árvizek gyakorisága). A általa kidolgozott szakasz-jellegben párhuzamosította az also-lineáris, középső-laterális, alsó-akkumulációs jellegeket és tevékenységeket. Leírta a különböző völgy és vízvásztó típusokat, a különböző lejtőtípusokat matematikai pontossággal határozta meg. A lejtők kapcsán foglalkozott a lejtős tömegmozgásokkal is, az Erdélyben használatos suvadás kifejezést Ő ültette át a földtudomány szókincsébe. Meghatározta az egyes hazai völgyszakaszok völgytípusait és azok fejlődési menetét. Ezen kívül a folyóteraszok kialakulása is fontos szerephez jutott kutatásaiban (SZÉKELY A. 1996).

Másik kedvelt témája a szél és annak felszínalakító tevékenysége volt. Mandzsúriában figyelte meg a defláció építő-, és pusztító hatását, melyet később az Alföld kutatás kapcsán is felelevenített. Meghatározta és jellemezte a szél keltette formatípusokat (szélbarázdák, maradékgerincek, garmadák, barkánok, dűnék) az elnevezései a mai napig használatosak. Elkülönítette ezeket a külön löszön megjelenő - szakadékok, kutak, dolinák – formáitól. Kitűnően elemezte a futóhomok mozgásának törvényszerűségeit is.

Nevezetes eredményeket ért el a karsztos és barlangtani kutatások során is. Megállapította a karsztosodás okát, menetét, a karsztformák (dolinák és víznyelők) különbségeit, a poljék típusait, a

cseppkövek és travertinok keletkezését, a barlangok kialakulásának helyi okait és a kialakult barlangok jellemző típusait. A hazai karszt irodalomban a karsztról részletes átfogó képet adott. Munkásságának lényege, hogy az általa ismert irodalmi ismereteket, és egyéb információit átalakította saját tapasztalataival kiegészítve, rendszerré formálta. - Írásaiból az átlagemberek ismeretei nagymértékben bővültek, sok ember figyelmét és érdeklődését keltette fel a karszt iránt. A későbbi karsztkutató generációk Cholnoky Jenő munkái után kaptak kedvet a karszt tudományos tanulmányozására. Sokat tett a barlangok turista szempontú népszerűsítéséért. Minden fórumon kiállt a karsztos természeti formák védelméért. Cholnoky munkásságának köszönhetően számos budai barlang menekült meg az örök pusztulástól (BALÁZS D. 1982, RYBÁR O. 2011c).

A felszínfejlődést komplex módon is próbálta értelmezni, mint a Davis-i geomorfológiai iskola követője, ciklusok szerint határozta meg a felszín fejlődését. Juvenilis, maturus, és szenilis korú térszíneket különített el. Nem csak a geomorfológiában alkotott maradandót, a légkörtan és klimatológia is kutatása tárgyát képezte. Foglalkozott a különböző légáramlatok keletkezésével, meghatározta az európai monszun kialakulásának körülményeit és éghajlati hatásait is. A hegy-völgyi szelek és a helyi szelek is érdeklődése központjába kerültek. Az éghajlati és magassági övek különbözőségének okát, az azokat létrehozó eltérő csapadékviszonyokkal magyarázta. És hozzárendelte az így kialakuló talajtípusokat is. Mai értelemben véve a klimatikus geomorfológiát alapozta meg (PÉCZELY GY. 1970, RYBÁR O. 2011d).

A Magyar Földrajzi Társaság elnöke volt 1914-1945 között, majd tiszteletbeli elnöke 1949-ig. Cholnoky idején a társaság a legsikeresebb idejét élte, a taglétszám folyamatosan növekedett 1000 főről közel 8000 főre növekedett egy évtized alatt a tagság száma. Nem csak szakelőadásokat szerveztek, hanem tudománynépszerűsítő előadásokat, Cholnoky maga is tartott az Uránia mozi előadó termében a nagyközönség számára vetített diaképest előadásokat (a diákat Cholnoky maga színezte!). A tudós 1904-13 között a Földrajzi Közlemények szerkesztője is volt, 1900-1905 között titkára volt a Földtani Társulatnak is. Ezen kívül a Meteorológiai Társaságnak alapító tagja majd 1922-től állandó tagja lett. 1939-43 között a társaság elnöki posztját is ellátta. Szintén párhuzamosan 1920-tól egészen 1944-ig a Magyar Barlangkutató Társulatnak is elnöke volt. Fáradhatatlan munkabírással rendelkezett, szinte reggeltől estig mindennap a földrajznak szentelte életét. Elnöki funkciót töltött be, még a Magyar Turista Egyesületnél, a Turáni Társaságnál, a Honvéd Térképészeti Intézet névmagyarosító bizottságánál, a Természetvédelmi Tanácsnál. Számos más egyesület és társaság alelnöke, tagja volt, ezeknek felsorolásától most eltekintek (SZÉKELY A. 1996, SOMOGYI S. 2000).

Olyan tudós generációt nevelt fel, mint Bulla Béla, Mendöl Tibor, Kádár László, Kéz Andor és még számos más kutató. Élete példa lehet nem csak a tudományos pályát választóknak, de embersége, hazaszeretete és a munka iránti alázata minden embernek mintául szolgálhat (RYBÁR O. 2011a). Cholnoky olyan szilárd alapokat rakott le a magyar geográfiában melyek a halála óta eltelt évtizedek távlatából visszatekintve is maradandó értékeknek bizonyultak (KUBASSEK J. 1998).

Cholnoky Jenő veszprémi gyermek és diák évei

Cholnoky Jenő 1870. július 23.-án született Veszprémben a Kossuth utca 7. szám alatt álló házban. „Az utca jobb oldalán lefelé menet van a régi, úgy nevezett „Ménkűfogósház”. Azért nevezik így, mert amikor építették, ez volt a legmodernebb, legnagyobb ház a városban s mivel nagyon kiemelkedett a környezetéből, építése után, az 1860-as évek végén, mindjárt villámhárítókat szereltek rá, ezek ma is megvannak. Az emeleti lakásban lakott Apám, mint fiatal házaspár és itt született Viktor bátyám az író, 1868. december 23-án, meg én, 1870. július 23-án.” (CHOLNOKY J. 1938). Pár hetes korában a család

feljebb költözött az ún. Trippauer-házba Steinbeck lisztkereskedő boltja fölé az első emeletre. „Ennek a háznak csúnya nagy piszkos udvarára nem nagyon emlékszem, mert nem volt szabad ott játszani, nagyon szennyes népség lakott ott földszintes épületekben.” – emlékszik rá vissza a tudós (CHOLNOKY J. 1945). Kisgyermek korában innen is elköltöztek a Jókai utcába. „A Jókai utca nyugati oldalán, körülbelül szemben a vár nyugati oldalán emelkedő törvényszéki épülettel állt az ún. Simoga ház. Mint egészen fiatal gyermek egy ideig ebben a házban laktunk, udvarán sziklás lejtő volt (...) ezen a lejtőn ismertem meg először a sziklákat, ismertem meg minden kis odúját, üregét...” (CHOLNOKY J. 1945). Később megvették azt a nagy házat, mely tanulmányai során otthona volt, ahonnan 1888-ban végleg elköltözött szülővárosából. „Apám megvette a Virág Utca 102. számú házat, s ebben laktunk egész Apám tönkrementeléig, tehát 1900-ig. A ház eredetileg Kupricz István, Endrődy Sándor költő atyjának tulajdona volt.” (CHOLNOKY J. 1945). „Családi házunk kényelmes, nyolc szobás, nagy ház volt, kis udvarán óriási papiruszfa (*Catalpa bignonioides*) állt, sokat mászkáltunk rajta. Könnyű volt a Horgos utca felőli ablakokon is kiugrálni, ha éppen a leketanulás gyönyörei elől akartunk kissé megszökni, „levegőzni”. Rendesen a Séd-völgyébe indultam, hogy a sziklákon mászkáljak.” (CHOLNOKY J. 1945).

Elemi iskoláit is a városban kezdte 1876-ban. A Tűztorony mellett található egykori városi tűzőrség és tűzoltó laktanya épületében is tanult. „Az épület első emeletén gyermekkoromban kezdetleges elemi iskola volt, egy darabig én is odajártam, a III. osztályba. Nem kellemes emlékek fűznek hozzá, mert csúnya, goromba tanítónk volt. Annál jobban szerettük hitoktatónkat, a kövér ferencesrendi szerzetest, az egész város kedvencét. Derült humorát, világos fejű, emberismerő véleményét mindenki nagyra becsülte. Meszes Polipkárnak hívták s mi gyerekek rajongásig szerettük.” (CHOLNOKY J. 1945). Még idős korában is rossz emlékeket őrzött Cser József tanítóról, ennek több helyen hangot is adott. „Már gyermekésszel láttam itt, hogy mennyivel többre megy a tanító a gyerekekkel, ha szeretik, mintha félnek tőle. Tanítónktól nagyon féltünk, de gyűlöltük s csak a tehetségtelen magolók tanultak neki. Éppen a tehetséges fiukat nem lehet így tanítani. Tanúm rá a kitűnő festőművész Nagy Sándor, mert vele együtt csintalankodtunk a veszprémi iskolákban.” (CHOLNOKY J. 1945). Tanítóit Cser József kivételével mind szerette Cholnoky. „Nagyon szerettem az első és második osztályos tanítóm, Nagy Lajost. Aztán harmadik osztályban Cser József, a durva lelkű, rosszindulatú tanítótól Apám elvett és a jó öreg Halász Péter iskolájába adott. Negyedik osztályban Rák János volt a tanítóm, szintén szerettem. Ő kezdett el rajzolni tanítani, perszer papíros minták után.” (CHOLNOKY J. 1945).

9 éves korában befejezte az első négy osztályt, és a város egyetlen fiúgimnáziumába a Kegyes Tanítórendiek Gimnáziumába folytatta tanulmányait. A gimnáziumról így ír: „Következik a Kegyesrendiek háza és a Gimnázium épülete. Egyszerű roppant vastag falú építmény mindegyik. A legfelső emelet csak újabban építették rá (megj. a piarista gimnáziumot, barokk stílusban emelték, 1750-1778 között Tiethardt József tervei alapján. Első emelete 1821-ben, második emelete 1893-ban épült), azelőtt a völgy felől nézve csak három emelet sor volt látható. Az épület ma is látható a Várban, itt működött sokáig a Közgazdasági Szakközépiskola. Az ifjú Jenő 8 osztályos gimnáziumot végzett az egyházi fenntartású fiúiskolában. Elsős kisgimnazista korában kitűnő bizonyítvánnyal végzett kivétel testnevelésből, abból mindig jó eredményt ért csak el. Másod évben Viktor bátyja baráti társaságába került, sok csíntevést vittek véghez a városban, panaszkodtak rá a városlakók, ezért Jenő szigorú, de igazságos ügyvéd apja kivette Jenőt az iskolából. A harmadik osztályt Pápán végezte el, mint magántanuló, otthon tanult Csolnoky Ferenc későbbi korház alapító nagybátyjától matematikát. Ez az év teljesen megváltoztatta az akkor 13 éves ifjút, a földrajz iránt kezdett el érdeklődni, szakított a baráti társasággal és visszavették a gimnáziumba is. A következő években

osztályelső tanuló volt, Bolgár Mihály maga mellé segédnek választotta a természettan szertárba. Kiváló tanárai voltak, mint Hénap Tamás későbbi osztályfőnöke és latintanára, Kőrösi Albin vagy Szegess Mihály. A gimnázium évei alatt lesz először szerelmes Cholnoky egy helyi ügyvéd szép kékszemű lányába. „Az utcán lányokat kísérni a diákoknak is meg a lányoknak is szigorúan tilos volt. Jaj, hogy dobogott a szívem, mikor kilépett a zárda kapuján iskolatársnőivel a délutáni zeneóra, vagy más különóra után! Az ilyen diákkori, rajongó szerelem a legtisztább, legnemesebb vonzalom.” – emlékszik vissza Juliska szerelmére az idős tudós (CHOLNOKY J. 1945). Földrajzi érdeklődését misem bizonyítja jobban, mint, hogy édesapja könyvtárát bújta esténként és olvasta a Természettudományi Társulat könyvkiadványai, köztük Reclus Elisée: A Föld című kétkötetes pompás munkáját illetve az Osztrák-Magyar Észsarkari Expedíció vonzó leírását. Lapozgatta Stiller Kéziatlaszát és ábrándozott ismeretlen tájak után a későbbi felfedező, melyre így emlékszik: „Ázsia belseje is ismeretlen, s már ekkor vágytam oda az ismeretlen belső-ázsiai országokat fölfedezni.” (CHOLNOKY J. 1945). A Séd-völgyébe expedíciókat szervezett öccseivel, melyről feljegyzéseket írt, „megalapították” a Tudós Társaságot és a nagyszoba egyik szekrényébe növény-, bogár-, ásvány és faág gyűjteményt létesítettek. Iskolai évei alatt több kis könyvet is írt, „még első gimnazista írtam egy „Csillagászatot” is, kedves emlékként őrzöm a kéziratot.” Ötödik gimnazista korában írta az „Előszámláló földirat”-ot, következő évben a „A Föld és népei” majd „Utazás Európa országaiban” címmel írt könyvecskét. Ezeket rendszerint édesapja bekötötte és megmutatta Piarista tanárainak. Végzős korában Bolgár Mihály karácsonyi feladatnak feladta, hogy írjanak a vízről tanulmányt, Cholnoky ekkor írta meg a „Víz” című könyvét. Ekkor mondta először tanára: „Jenő magából még nagy tudós válik egyszer!”. Az érettségit 1888 nyarán tette le osztályelsőként. Kiváló eredménye jeléül megkapta a Láncz Nándor orvos által alapított ösztöndíjat és ezzel együtt 83 ezüstforintot. Apjával ekkor tették első utazásukat Salzkammergutba Ausztriába (RYBÁR O. 2011a).

Cholnoky Jenő látogatásai, előadásai és tanulmányúttjai Veszprémben

Cholnoky Jenő miután 1888-ban elkerült a városból számos alkalommal tért vissza Veszprémbe, részben családi okokból tett látogatásokat, de sokszor tartott előadásokat is, illetve elhozta tanítványait és külföldi kollégáit is tanulmányutakra. Cholnoky Jenő személyes jó barátja lett Laczkó Dezső akivel, számos alkalommal találkoztak a városban. Cholnoky támogatta a város fejlődését jótékonyági előadással járult hozzá a kórház kápolnájának építéséhez. Laczkó Dezsőt is segítette anyagilag kutatásaiban, illetve a múzeum létrejöttében. Laczkó intézte Cholnokynak a szállásigényléseket is. Levelezésük alapján tudjuk, hogy az első ilyen levél 1899. február 18-án kelt, Cholnoky előadást tartott Kínai útjáról Veszprémben, időpontot nehezen egyeztettek és még technikai gondokkal is meg kellett küzdeni: „Nem lehetne-e a gymnasium vetítő gépébe acetilén-lángot alkalmazni (...) nem vezet önérdek, sem más, mint tisztán a kötelesség érzete meg a tudományos érdek.” A későbbiekben 10 levélben kér szállást és étkezést különböző csoportoknak, akiket a tudós Veszprém és környékére vitt kirándulásra, terepgyakorlatra. A mellékelt táblázatban (1. táblázat) röviden összefoglalva látszik, milyen csoportokat vitt kirándulásra Cholnoky Jenő (RYBÁR O. 2014a).

Sorszám	Dátum	Érkező személyek	Kísérő tudósok, személyek	Szálláshely
1.	1913. június 21.	40-45 fő (Pedagógiai Szeminárium tagjai)		Korona szálló

		tanítók-tanítónők, Budapest)		
2.	1921. június 5.	50 fő (svájci újságírok)		Balatonfüred
3.	1922. május 9.	21 fő (pesti hallgatók)		Hálókocsi, Korona szálló (vezetőknek)
4.	1926. augusztus 20.	Országos Turista Egylet Nagygyűlése	Jász Géza	
5.	1927. június 2.	19 fő (osztrák hallgatók)	dr. J. Sölch	Korona szálló
6.	1928. július 21.	24 fő (Hochsüle für Welthandel, Bécs)	H. Leiter, Raudolf Rungaldier	Erzsébet szálló, női internátus
7.	1929. augusztus 16.	29 fő (Breslauer egyetem hallgatói)	dr. Max Friedrischsen, Dr. H. Knothe, Max Trüss, Kéz Andor	Gimnáziumi szállás, Korona szálló (vezetőknek)
8.	1930. május 3.	23 fő (bécsi hallgatók)	Oberhümmer	Erzsébet szálló, Korona szálló (vezetőknek)
9.	1930. június 13.	24 fő		
10.	1930. július 5.	32 fő (középiskolai tanárok-tanárnők)		Méhes szálló
11.	1932. május 14.	? fő (grazi egyetem hallgatói)	Prof. Dr. Otto Maull	Balatonfüred

1. táblázat Cholnoky által vezetett kirándulások Veszprémben és környékén

A nagyszámú hallgatókat rendszerint a Korona Szállóban vagy az Erzsébet Szállóban ritkábban a Méhesben helyezték el. Cholnoky nem szállodában hanem „Feri bácsiéknál” (Csolnoky Ferencnél, nagybátyjánál) szállt meg. Cholnoky a sok szívességet már illetlenségnek érezte Laczkó Dezsőtől, hogy minden szállás, étkezés ügyét rábízta: „Kérlek ne küldj pokolgépet, hanem inkább bókolj-szépet”. Laczkó leveleiből tudjuk, hogy Cholnokyt a kirándulásokra elkísérte többször Darnay-Dornyai Béla is (RYBÁR O. 2014a).

Előadásokat is tartott Veszprémben pl. 1892 decemberében a talajvizek mozgásáról, 1894. december 29-én a Balatonról, 1899. március 5-én kínai útjáról számolt be a helyi közönségnek.

A veszprémi lapok is beszámoltak városunk szülöttének tudományos eredményeiről:

- Veszprém, XVIII. Évfolyam, 54. szám. 1892. december 31.
„Felolvasás a főgymnáziumban. (Bolgár Mihály) tudósítása. Csolnoki Jenő budapesti műegyetemi tanársegéd úr, városunk szülötte, s gymnáziumunk volt növendéke, kísérletekkel és mutatványokkal egybekötött felolvasást tartott a „talajvizek mozgásáról”. Az egyszerű s komoly higgadtsággal tartott, szép és tanulságos fölolvasásnak tartalma körülbelül ez: A földön a víz folytonos vándorlásban van a tengerektől a szárazföld felé a szél szabad szárnyain, s viszont a szárazföldtől a tengerekbe de már sokkal rejtettebb utakon. A felhőkből lehulló csapadék egy része ismét elpárolog, másik része sebesen zúgó patakokat alkot, de egy jelentékeny részét a föld nyeli el, de ezt is csak azért, hogy alkalmas helyeken megtisztítva, mint forrásokat hozza a napfényre. A különböző források

keletkezésének elméleti fejtegetése után, vetítő készülékkel a források mindenik típusára egy-egy képet mutatott be az eredeti fénykép felvételek után. Ezek után áttért a föld által elnyelt vizek azon részére, a melyek a föld mélyebb rétegei közt lassan bujkálva, vagy láthatatlan földalatti forró tavakat, vagy pedig örökös munkában levő oldó s új kőzeteket készítő földalatti, olykor rendkívüli széles folyókat alkotva húzódnak a föld kéreg magasabb vagy mélyebb rétegein s a víz át nem bocsátó rétegein a magasabb fekvésű helyekről a mélyebbek felé. Az artézi kutakkal párhuzamban a bpesti hévizek és talajvizek keletkezésének s mozgásának lefolyását ábrázoló geológiai képet vetett a táblára. Végül a talajvizek és az egészségi viszonyok közti összefüggésről mondott néhány szót, beleszöve Veszprém talajvizeit is. Igen fontos volt felolvasásának eme részében különösen azon passus, hol Krebenek újabb nézeteit tárgyalta a talajvizek és az egészségi viszonyok között. Krebe szerint ugyanis a halandóság valamely városnak azon a részén a legnagyobb, hol a talajvíz földalatti tavat, s nem lassú esésű folyót alkot. Igaz, hogy ez a nézet még tökéletesebb formában már régebben ismeretes volt, csak hogy most már a németeknek is sikerült ezt újabban fölfedezniök; s így most már nagyobb a bizonyossága és fontossága, mint volt eddig. – A főgymnázium természettani szertárában esti 6 órakor, városunk intelligenciájának színe-java gyűlt össze. A fiatal s nagyra törekvő tudós, kellemes s megnyerő modorával lebilincselte s megnyerte az összes hallgatóság figyelmét s rokonszenvét. De legfőbb örömet tanárainak szerzett, kik teljes megnyugvással látták azt, hogy azok az irányadó eszmék és útbaigazítások, mit nagy fáradtsággal öntenek fiataljaik szívébe, kellő talajba jutva mily szépen izmosodhatnak meg rövid idő alatt.”

- Veszprémi Független Hírlap. XIV. évfolyam, 10. szám. 1894. március 10.
„Balatoni limnograf. A keszthelyi balatoni vizszinjelző működésének megvizsgálására Lóczy Lajos egyetemi tanár megbízásából, Cholnoky Jenő mérnök a napokban Keszthelyen tartózkodott. A készülék kifogástalanul működik s feladata az, hogy rajzairól – a többi hasonló balatoni állomások eredményeivel való egybevetés alapján – a tó vizének mozgása megállapítható legyen, úgy amint azok a svájci nagy tavak vizére vonatkozólag hasonló készülékekkel már igen szépen ki vannak mutatva. A keszthelyi készüléket dr. Lovassy Sándor gazd. Tanintézeti tanár kezeli.”
- Veszprémi Hírlap. 1894. II. évfolyam, 11. szám. március 17.
„Cholnoky Jenő műegyetemi tanársegéd, városunk szülötte f. hó 15-én d. u. 5 órakor Budapesten a Magyar Földrajzi Társaság felolvasó ülésén felolvasást tartott „A balatoni önműködő vízjelző limnograph működésének eredményeiről” és Tihany felméréséről. A rendkívül szellemesen előadott, érdekes felolvasás, az egybegyűltek élénk tetszésével találkozott.”
- Veszprém, XX. Évfolyam, 48. szám. 1894. december 1.
„Balaton kutatás. A Balaton tudományos leírását eszközlő Balaton-bizottság még mindig folytatja vizsgálatait. A múlt héten ez ügyben Cholnoky Jenő mérnök és műegyetemi adjunktus volt Keszthelyen, aki a Balatonba ömlő vízbőséget mérte meg azok torkolatánál.”
- Veszprémi Hírlap. 1894. II. évfolyam, 51. szám. december 23.
„Felolvasás. Cholnoky Jenő egyetemi tanársegéd f. évi december hó 29-én d. u. 4 órakor a főgymnasium nagytermében diaoptikon képekkel illusztrált felolvasást fog tartani. A beléptidő 1 frt és az összegyűlt összeg az építendő kórházi kápolna alapja javára fog fordíttatni. Miután meghívók és jegyek csak korlátolt számban bocsátattak ki, felkérjük azokat, kik ilyenre igényt tartanak, hogy ez iránt vagy főt. Bolgár Mihály tanár úrhoz, vagy szerkesztőségünkhöz forduljanak.”

- Veszprémi Hírlap. 1894. II. évfolyam, 52. szám. december 30.
„Felolvasás. Óriási és fényes közönség előtt tartott előadást Cholnoky Jenő mérnök, egyetemi tanársegéd a Balatonról. Tárgyalta a Balaton geológiai történetét, majd jelenlegi geographiai helyzetét és jelentőségét, azután áttért a physikai viszonyokra. A tó főjellemonása a sikérség, ez teszi eltérővé a svájci tavaktól. Ez befolyásolja hullámzását, szabályos ingadozásait, színjátékát és hőmérsékleti viszonyait. A jégképződést és a rianások elméletét kifejtette és sok téves nézetet czáfolt meg. Azután a Siócsatorna vízlevezető képességéről szólt, megmondván, hogy a tó vízszíne apadását nem a zsilip, hanem az elpárolgás okozza. A halgazdaságról csak röviden szólt, a mennyiben a biológia tanulmányai körén kívül esik. Végül 50 vetített képet mutatott be a Balaton vidékéről, mint Lóczy tanár eredeti felvételeit.”

- Veszprémi Hírlap. 1895. III. évfolyam, 7. szám. február 17.
„A Balatonról. Lóczy Lajos egyetemi tanár, a m. földrajzi társaság elnöke, Cholnoky Jenő kíséretében f. hó 7-én Csupakra érkezett, a Balaton jegének fizikai tulajdonságait tanulmányozandó. E tanulmányozás nagyérdekű eredményeket szült, a mennyiben sikerült a tudós tanárnak a rianásokra, repedésekre, hóelhelyezkedésre, jégképződésre és különösen a fenék-forrásokra vonatkozó problémákat megoldani. Kutatásait egy időre félbeszakította a feltámadt óriási hózivatar, mely a vakmerő tanulmányozókat a tó jegének közepén érte és melynek dühe elől csak életveszéllyel voltak képesek Tihanyba menekülni, hol a kolostor lakóinak vendégszerető barátságát élvezték.”

- Veszprémi Ellenőr. I. évfolyam, 5. szám. 1898. október 29.
„A Balaton kutatása. Cholnoky Jenő mérnök, egyetemi tanársegéd e hó 21-én Veszprémen keresztül a Balaton kutatása érdekében a Balaton mellé utazott, hogy megmérje a tóba szakadó patakok vízmennyiségét. Cholnoky munkájával a jövő héten lesz kész, aztán visszautazik Budapestre.”

Cholnoky Jenővel kapcsolatos emlékhelyek Veszprémben

1. Emléktábla szülőházán a Kossuth u. 7. alatti ún. „ménkúfogós” ház falán. A bronz domborművel ellátott márványtáblát a Magyar Földrajzi Társaság XXIX. Vándorgyűlésén 1976. június 27-én avatta fel Dr. Somogyi Sándor, a Társaság akkori főtitkára. A mű alkotója R. Kiss Lenke. Felirata: Itt született 1870. július 23-án Cholnoky Jenő a magyar földrajztudomány kiemelkedő művelője. Az emléktáblát állíttatta: Magyar Földrajzi Társaság. Veszprém Megye Tanácsa, Balatoni Intéző Bizottság 1976. (SOMOGYI S. 1979, BÁNDI L. 1996)

2. Cholnoky Jenő mellszobra. Szobrát a róla elnevezett utcában, a róla elnevezett általános iskola előtt állították fel. Balás Eszter Munkácsy-díjas szobrászművész bronzból készült mellszobra a tudóst fiatal korában ábrázolja. A szobrot 2014. június 14. avatta fel Porga Gyula polgármester, Siklódi Levente képviselő, Dr. Kubassek János múzeumigazgató, Dr. Górné Fazekas Ágnes igazgatóasszony és Rybár Olivér.

3. Dombormű Veszprém város Pantheonjában. Várnagy Ildikó szobrászművész Cholnoky Jenőt, Viktort, és Lászlót ábrázoló domborműves emléktábláját 1997. augusztus 20-án avatták fel. A bronzból készült festett szemű fejdombormű táblán „A kékszeműek látják a vihart” szöveg olvasható.

Az emléktáblát Dr. Elisabeth Fessl de Alemany Veszprém város bottropi tiszteletbeli nagykövete avatta fel (MOLNÁR J.-né 2009).

4. Cholnoky Jenő emlékplasztika. Veszprémben a Kossuth utcáról nyíló Sarolta udvarban Cholnoky szülőháza mögött zöldövezeti részben található Szekeres Károly alkotása, a mű 1984-ben készült. Anyagát tekintve kerámia, organikus formája virágra, fára emlékezteti a szemlélőt.

5. Domborműves emléktábla. Szekeres Károly szobrászművész domborműves emléktábláját a Cholnoky Jenő Általános Iskola névadó ünnepségén, 1988. szeptember 26-án Maróti Rezső, Veszprém tanácselnöke és Dr. Kubassek János múzeumigazgató avatta fel (DR. SIPŐCZ J.-né 1989). A tábla az iskola aulájában található.

Nevét viseli továbbá

1. A veszprémi Cholnoky Jenő Általános Iskola 1988 óta viseli a nevét (DR. SIPŐCZ J.-né 1989).

2. Cholnoky Jenő utca. 1970-ben merült fel Veszprém híres tudósáról, hogy utcát nevezzenek el róla. 1971. január 7-én született Veszprém Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának döntése alapján a létesítendő új utca a város még kiépítetlen területén Cholnoky Jenő nevét viseli (MOLNÁR J.-né 2009).

3. Cholnoky lakótelep. 1971 után az első utcáról Cholnoky-lakótelepnek hívták a városrészt. 2003-tól hivatalosan is Cholnokvárosnak hívják a területet (MOLNÁR J.-né 2009).

4. Cholnoky Jenő terem. A róla elnevezett iskola földszintjén egy terem neveztek el róla, melyben életútja falitáblákon került megjelenítésre. 2012. március 12-én avatta fel a terem Némedi Lajos alpolgármester, és Dr. Kubassek János múzeumigazgató.

5. Cholnoky kilátó. A Bakonyi Intéző Bizottság és a Veszprém Városi Természetbarát Szövetségek jóvoltából 1977. április 24-én avatták fel Veszprémtől 5 km-re a Csatár-hegyen álló kilátót. A kilátó tönkrement az évek során később leégett. 2003. december 11-én új kilátó épült a régi helyén, mely a köztudatban ma is Cholnoky-kilátó néven szerepel.

6. Cholnoky-emlékdíj. A díjat 2005-ben Dr. Horváth Balázs volt miniszter javaslatára alapították olyan veszprémiek számára, akik a természettudományok, a jogtudomány, az orvostudomány és az irodalom területén nyújtottak kiemelkedő teljesítményt. A díjat öttagú kuratórium adja át, melynek tagja a mindenkor polgármester, a város országgyűlési képviselője, a kórház igazgatója és a Földrajzi Múzeum igazgatója és Gécz János költő, egyetemi tanár (MOLNÁR J.-né 2009).

7. Cholnoky-plakett. 1989 óta a Cholnoky Jenő Általános Iskola, végzős, ballagó diákjai közül kapják meg azok, akik tanulmányi eredménye és közösségi munkája kimagasló volt.

8. Cholnoky-díj. A Cholnoky Iskola 2010 óta Cholnoky-díjat is átad az iskola pedagógusai közül kiemelkedő munkát végzőknek.

9. Cholnoky Jenő emléktúrák mozgalom. Az Építők Természetbarát Sport Egyesület több állomásos túrákat rendez 2004 óta évi rendszerességgel.

10. Cholnoky Mozgásművészeti Stúdió. 1990. óta viseli a tudós nevét, mely tanfolyam jelleggel működik a veszprémi Cholnoky Jenő Általános Iskolában.

11. Cholnoky Nyugdíjas Klub. 1991. évben alakult Molnár Károly vezetésével.

12. VMK Cholnoky Klubkönyvtár. Veszprém Cholnoky városrészében jött létre 1995-ben a városi önkormányzat által a Városi Művelődési Központ és Könyvtár intézményrészeként a Cholnoky Könyvtár.

Cholnoky Jenő emlékének ápolása Veszprémben

A XIX. század közepétől a XX. század közepéig Veszprémben élt Cholnoky család orvosokat, ügyvédeket, írókat és földrajztudóst adott a városnak. Cholnoky Jenő nagybátyja Csolnoky Ferenc nevét viseli 1990 júniusa óta a Megyei Kórház. Illetve évente az egészségügyi dolgozók között Csolnoky-díjat osztanak ki. Cholnoky Jenő is névadója a város Cholnoky-emlékdíjának, melyet minden évben kiosztanak a város kimagasló eredményeket elért közéleti szereplőinek. 1989 óta a Cholnoky Jenő Általános Iskolában is van a tudósról elnevezett díj; a Cholnoky-plakettet azon végzős ballagó diákok kapják meg minden évben, akikre büszke az iskola. A Cholnoky-díjat pedig pedagógusok közül kapják meg évente a kimagasló munkát végzők. Cholnoky Veszprém c. (1938) kiskönyvét 1993-ban Szokoly István jelentette meg reprint a Szokoly Antikvárium kiadásában. Szilágyi László és az Építők Természetbarát Sportegyesület Cholnoky Jenő emléktúrákat szervez évről-évre. 8db 10-20 km-es túra kapcsolódik a kezdeményezéshez, mely összesen 116 km túraútvonalat jelent. Az Építők Természetbarát Sportegyesület azzal a szándékkal indította útjára a túramozgalmat 2004-ben, hogy a veszprémi születésű Cholnoky Jenő író, földrajztudós, tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának munkásságára még szélesebb körben felhívja a figyelmet és ezzel is méltó emléket állítson neki.

Veszprémben a Csolnoky/Cholnoky díjak átadása mellett, általában évenkénti megemlékezést szoktak tartani a szülőházánál, ahol a család tagjai Cholnoky Péter és Tamás is jelen vannak. 2012-ben Cholnoky Péter halála után a családot Cholnoky Tamás képviseli.

Az elmúlt években is történtek rendezvények és Cholnokyhoz kapcsolódó megemlékezések a városban. A szerző Veszprémben az elmúlt években fokozottan nagy figyelmet fordított Cholnoky Jenő kultuszának felélesztésére. Cholnoky Jenő „röviden” – Cholnoky életműve címmel a Cholnoky Jenő Általános Iskola 30 éves jubileumi hetének nyitóelőadását tartotta, 2012. október 8-án. 2014. február 21-én előadást tartott „Földkostoló cimborák” Cholnoky Jenő és Laczkó Dezső barátsága, levelezésük alapján címmel a „Veszprémi Szemle” várostörténeti folyóirat 32. számának bemutatóján. A Cholnoky terem avató kapcsán kiállítást rendezett „A csillagoktól a tengerfenéig” – Cholnoky művei Rybár Olivér gyűjteményéből címmel, a Cholnoky Jenő Általános Iskolában, 2012. március 12-26. között. Az előadások és kiállítás mellett egy alkalommal irodalmi estet szervezett „A kékszeműek látják a vihart...” – A veszprémi Cholnoky fivérek címmel az Utas és holdvilág Antikváriumban. Az esten a 3 fivér életét és munkásságát ismerhette meg a hallgatóság Géczi János költő Cholnoky Viktor, Brassai Zoltán irodalmár Cholnoky László életét mutatta be, Rybár Olivér pedig Cholnoky Jenő munkásságát. Az estet 2012. január 25-én rendezték. Jákói Bernadettel közösen

városnéző helytörténeti sétát szerveztek. A Cholnoky séta - mely egy későbbiekben kialakítandó emlékvonalat járt be - Cholnoky Jenő író, földrajztudós, tanár és a Cholnoky-család életének főbb állomásait követte nyomon. A 2013. szeptember 28-án tartott sétára a veszprémi Tourinform jóvoltából sokan voltak kíváncsiak. 2012 július 23-án és 2011 ugyanezen napján koszorút helyeztek el Cholnoky szülőházánál Szilágyi László közreműködésével.

A különböző médiumokban (a sajtó kivételével, melynek a bibliográfiában lesznek feltüntetve) a szerző szélesebb körben is igyekezett bemutatni Cholnoky életét és munkásságát. 2014 tavasza óta a Méz Rádió Veszprémi Magazin című műsorában folytatásos sorozatként előad Cholnoky életéről érdekességeket.

A jövőbeni tervek közt szerepel Cholnoky Ferenc egykori házában a mai Hotel Historia Historante épületében egy emlékfal kialakítása a Cholnoky családdal kapcsolatban. Az épületben működő étteremben egy Cholnoky menü felvétele. Illetve a jövő évben egy konferencia és egy kötet létrehozása is.

IRODALOMJEGYZÉK

- BALÁZS D. (1982): Cholnoky Jenő szerepe a karszttudomány fejlődésében – Karszt és Barlang, 1982/1. szám. Budapest, pp. 1-8.
- BÁNDI L. (1996): Emlékhelyek Veszprém megyében – Veszprém Megyei Közművelődési Intézet, p. 330.
- CHOLNOKY J. (1938): Veszprém, A Balatoni Társaság Könyvtára 4., Árpád Részvénytársaság Könyvnyomdája, Budapest-Kalocsa, 184 p.
- CHOLNOKY J. (1945): Önéletrajz – in: Géczy János (szerk.) (1998): Cholnoky Jenő, Vár ucca tizenhét VI/2. Veszprém, p. 246.
- HOGYA GY. (1990): Két veszprémi orvos (id. és ifj. Cholnoky Ferenc) - Veszprém Megyei Tanács, Veszprém, 55 p.
- KUBASSEK J. (1998): A tudós és az ember – In: Cholnoky Jenő kötet (szerk.: Géczy János), Veszprém, pp. 343-356.
- MOLNÁR J.-né (2009): A Cholnokyak emlékének ápolása Veszprémben – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 18. sz., pp. 98-101.
- PÉCZELY GY. (1970): Cholnoky Jenő születésének századik évfordulójára – Időjárás, pp. 5-6.
- RYBÁR O. (2011a): Cholnoky Jenő (Cholnoky) Jenő diákévei - Cholnoky Krónika, szeptember-december, Veszprém, pp. 5.
- RYBÁR O. (2011b): Egy elfeledett geográfus (Emlékezés Cholnoky Jenőre) – In: Szilágyi L. (szerk.): A 35 éves Építők Természetbarát Sportegyesület Jubileumi Évkönyve (214 p.), Veszprém, pp. 141.
- RYBÁR O. (2011c): Cholnoky Jenő karsztos munkássága – OTDK dolgozat, Szombathely, 2011. 41 p.
- RYBÁR O. (2011d): Cholnoky Jenő meteorológiai és klimatológiai eredményei – Léggör, 56. évf. 4. szám, pp. 144-148.
- RYBÁR O. (2014a): „Földkóstoló cimborák” Cholnoky Jenő és Laczkó Dezső barátsága – Veszprémi Szemle 32., 16. évf. 1. szám, pp. 19-39.
- DR. SIPŐCZ J.-né (1989): Iskolát neveztek el Cholnoky Jenőről – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 6. sz., p. 59.
- SOMOGYI S. (1979): Emlékbeszéd – Földrajzi Közlemények 4. sz., pp. 307-308.
- SOMOGYI S. (2000): Cholnoky Jenő (1870-1950) a magyar földrajztudomány kiemelkedő tudósa (Megemlékezés halálának 50. évfordulóján) – Kézirat, 9. p.

SZÉKELY A. (1996): Cholnoky Jenő életműve (1870-1950) – Földrajzi Közlemények CXX. (XLIV.) kötet, 1. szám, pp. 49-66.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Kötetek:

GÉCZI J. (szerk.) (1998): Cholnoky Jenő. Vár ucca tizenhét VI/2. Veszprém, 380 p.

HÉZSER A. – KÉZ A. (1935): Cholnoky Jenő ünnepi füzet – Földrajzi Közlemények különszáma, LXIII. kötet 8-10. szám, Magyar Földrajzi Társaság, Budapest, 450 p.

KUBASSEK J. (szerk.) (2002): Cholnoky Jenő természetábrázoló művészete – Magyar Földrajzi Múzeum, Érd, 271 p.

NÉMETH Á.-né (szerk.) (2004): A mindig szép Balaton - Válogatás Cholnoky Jenő írásaiból (1914-1944), Balatonfüred – Veszprém, 256 p.

Válogatás Cholnokyra vonatkozó publikációkból a teljesség igénye nélkül:

BALÁZS D. (1985): Cholnoky Jenő kínai útinaplója – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok, 1. szám. pp. 31-38.

BALÁZS D. (1986): Cholnoky Jenő rajzai és festményei – Magyar Földrajzi Múzeum, Érd, 16 p.

BALÁZS D. (1991): Szemelvények Teleki Pál Cholnoky Jenőnek írott leveleiből – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok, 9. szám, pp. 63-68.

BARTOS-ELEKES ZS. (2008): A kolozsvári Cholnoky Jenő térképtár – Földrajzi Közlemények, 132/4. szám, pp. 489-494.

BENDEFY L. (1940): Cholnoky Jenő – A Földgömb, XI. Évf. 12. szám, pp. 273-277.

BOGNÁR K. (2002): Cholnoky Jenő fényképei a Magyar Nemzeti Múzeum ELTE-letéti anyagában – Folia Historica XXII. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, pp. 161-371.

CZOMA L. – KAJÁN I. – KUBASSEK J. (1995): Cholnoky Jenő és a Balaton – Válogatás Cholnoky Jenő önéletírásából, Helikon Kastélymúzeum, Keszthely, p. 28.

GROOS B. (2010): Cholnoky kínai és amerikai útjának fényképes interaktív animációja a világhálón. MSc. szakdolgozat, BBTE, Kolozsvár.

GROOS B. – MIKLÓS R. (2009): Cholnoky Jenő kolozsvári hagyatékának kelet-ázsiai vonatkozásai – ETDK, Kolozsvár.

GROOS B. – MIKLÓS R. (2010): Cholnoky Jenő Kelet-Ázsiában. Egy tanulmányút dokumentumainak utóélete ETDK, Kolozsvár.

IMECS Z. (2004): Cholnoky Jenő fényképi hagyatéka a kolozsvári egyetemen – Földtani Kutatás, XLI. Évf., 3-4. szám, Budapest, pp. 18-24.

KADIČ, O. (1931): Cholnoky Jenő dr. karszt-tanulmányainak önálló eredményei – Földrajzi Közlemények, LIX. kötet. 1-3. szám, pp. 15-20.

KOVÁCS S. (2009): Cholnoky Jenővel kapcsolatos emlékhelyek és alkotások Magyarországon – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 18. sz., pp. 96-97.

RYBÁR, O. (2010a): Egy elfeledett geográfus (Cholnoky Jenő emlékezete) – Napló (Veszprém Megye napilapja) 66. évf. 176. sz., Veszprém, 2010. július 30. pp. 11.

RYBÁR, O. (2010b): 140 éve született és 60 éve hunyt el a Balaton nagy kutatója Cholnoky Jenő – Új Almádi Újság, XXII. évf. 8. sz., Balatonalmádi, 2010. augusztus pp. 15.

RYBÁR O. (2010c): A veszprémi kötődésű Cholnoky Jenő és Laczkó Dezső emlékezete – Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 19. Érd, pp. 106-107.

RYBÁR O. (2014b): Cholnoky Jenő – tudós és hazafi, a Kárpát- medence egyik legnagyobb földrajztudósa – Elfeledett Legendák pályázat – Jobbik Ifjúsági Tagozat, <http://jobbikit.hu/hirek/elfeledett-legendak-rybar-oliver>, 2014. február 10.

STRÖMPL, G. (1935): Cholnoky Jenő karsztkutatásai – Földrajzi Közlemények, LXIII. Kötet, 8-10. szám, Cholnoky Jenő ünnepi füzet, pp. 391-395.

THIRRING G. (1930): Cholnoky Jenő jubileumára – Földrajzi Közlemények LVIII. kötet, 4-6 füzet, pp. 45-48.

TÓTH, G. (2005): Cholnoky karsztmorfológiai munkássága a nemzetközi irodalom tükrében – Karsztfejlődés X. Szombathely. pp. 5-13.

Levéltári, múzeumi források:

A veszprémi kath. nagy-gymnasium első osztályának névkönyve 1880/1 tanévben

A veszprémi kath. nagy-gymnasium második osztályának névkönyve 1881/2 tanévben

A veszprémi kath. nagy-gymnasium harmadik osztályának névkönyve 1882/3 tanévben

A veszprémi kath. nagy-gymnasium negyedik osztályának névkönyve 1883/4 tanévben

A veszprémi kath. nagy-gymnasium ötödik osztályának névkönyve 1884/5 tanévben

A veszprémi kath. fő-gymnasium hatodik osztályának névkönyve 1885/6 tanévben

A veszprémi kath. fő-gymnasium hetedik osztályának névkönyve 1886/7 tanévben

A veszprémi r. k. főgymnasium VIII. osztályának névkönyve 1887/8 tanévben – Stetter Ede „Szent-István” könyvnyomda, Veszprém, 1887

Kimutatás a Veszprémi Róm. Kath. Főgymnasiumban 1888. évi június hóban megtartott érettségi vizsgálatokról – nyomtatott Stetter Ede „Szent-István” Könyvnyomda és Irodalmi Vállalat gyorssajtóján, Veszprém, 1886

LÉVAY I. (1881): A kegyes tanítórendiek veszprémi kath. nagy-gymnasiumának értesítője az 1880-81-iki tanévről, Heinrich E, Veszprém

LÉVAY I. (1882): A kegyes tanítórendiek veszprémi kath. nagy-gymnasiumának értesítője az 1881-82-diki tanévről, Heinrich E, Veszprém

Cholnoky Jenő és Lackó Dezső levelezése – Laczkó Dezső Múzeum Adattára, Magyar Földrajzi Múzeum Cholnoky hagyatéka.

Honlapok:

www.cholnoky.hu - A Cholnoky család honlapja

www.cholnoky.ro - Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság honlapja – Kolozsvár

<http://hagyatek.cholnoky.ro> – Cholnoky Jenő kolozsvári hagyatékának oldala

www.cholnokyiskola.hu - Cholnoky Jenő Általános Iskola honlapja

Multimédiás források:

Századfordító magyarok - Cholnoky Jenő: 1870. július 23. Veszprém - 1950. július 5. Budapest, portré műsor, Gyártási év: 2002, MTV, 50 perc.

Cholnoky élete és munkássága sorozat – Veszprémi Magazin c. műsor, Mész Rádió FM 103.1 MHz, 2014.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe

A nemzeti értéknek nincs külön honlapja. A már említett családi és kolozsvári honlapokon található információ a tudósról.

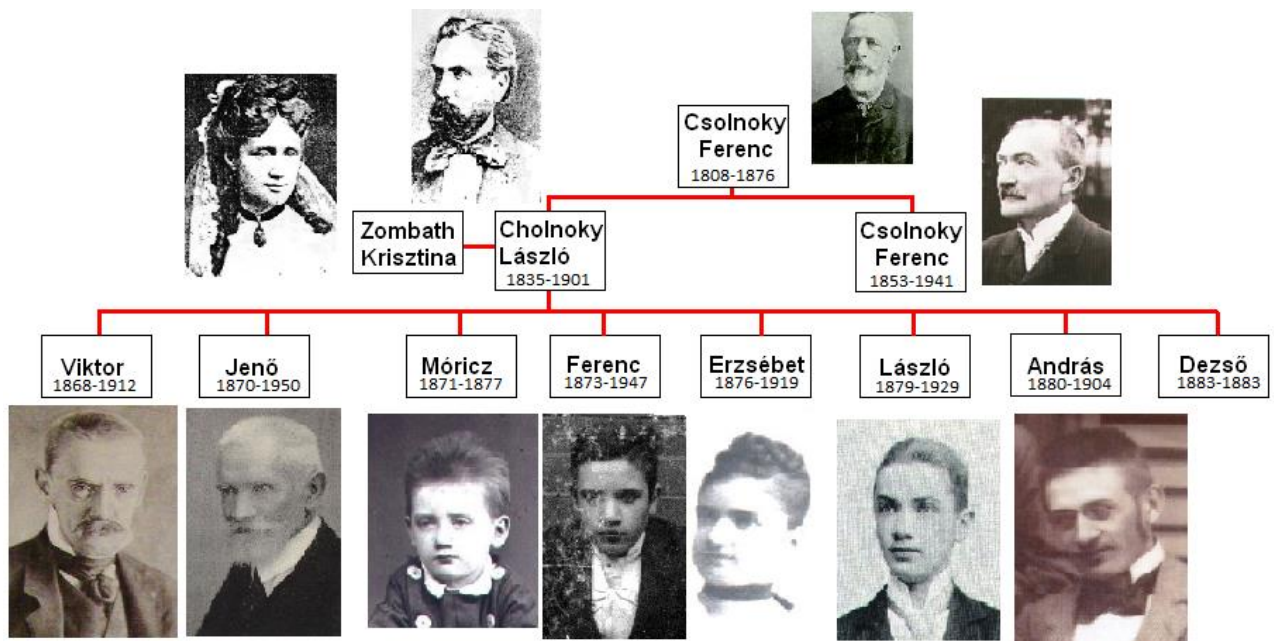
Javasolt cím: www.cholnokyoroksege.hu

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

(A mellékletben feltüntetett fotók Cholnoky Jenő személyét, munkásságát, szellemi hagyatékát és emlékét kívánják bemutatni. A felterjesztés szerzője nem látta célszerűnek szövegbe ágyazni a fotókat, megtörve annak folytonosságát.)

1. kép. A Cholnoky család veszprémi ága (szerző szerkesztése)

2. kép Cholnokyak Veszprémben. Toborzó utca 9. sz. ház udvara. Balról Zelovich Kornél, Segesdy ref. pap, Cholnoky István, Berky Károly, id. Cholnoky László (Jenő édesapja), ifj. Cholnoky Ferenc és Cholnoky Jenő (1899). (forrás: Cholnoky Tamás)

3. kép A Cholnoky család. Veszprém, Toborzó utca 9. számú ház udvara. Hátnál állnak balról: Cholnoky Jenő, Cholnoky István, Zelovich Kornél. Ülnek, balról: Berky Károly, ifj. Cholnoky Ferencné, ölében ül leánya: Cholnoky Mária, id. Cholnoky Lászlóné (Jenő édesanyja), ölében ül: Zelovich László, Zelovich Kornélné született Cholnoky Erzsébet, és ifj. Cholnoky Ferenc orvos (1899). (forrás: Cholnoky Tamás)

4. kép Borozgatás. Tóborzó utca 9. sz. ház udvara. Balról jobbra: Cholnoky Jenő, id. Cholnoky László, Cholnoky István, Berky Károly és Cholnoky Viktor (1899). (forrás: Cholnoky Tamás)

5. kép Cholnoky Jenő szülőháza (Veszprém, Kossuth u. 7.) (forrás: Cholnoky Jenő felvétele)

6. kép id. Cholnoky László ügyvéd háza, ahol Jenő diákéveiben lakott. A ház hátulsó homlokzata a Virág Benedek (Virág) utca 4. szám alatt. A 4 ablak a két irodaszoba ablaka. A képen: Kerekes Zoltán, Hercz Regina és egy útitársuk (1913. jún. 22) (forrás: fortepan.hu)

7. kép Cholnoky Jenő 6 éves korában (forrás: GÉCZI J. 1998)

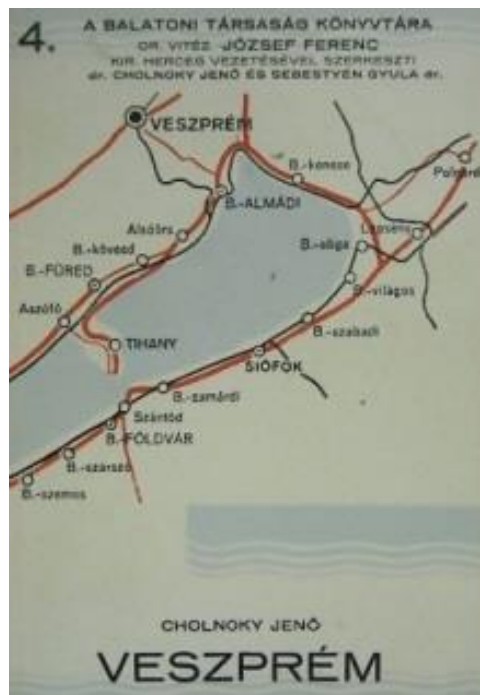
8. kép Cholnoky Jenő 2 évvel az érettségi után (forrás: Magyar Földrajzi Múzeum)

9. kép Az országos Turistaegylet nagygyűlése Veszprémben. Fogadás után a régi vasúti pályaudvar előtt (1926.08.20). 1. Cholnoky Jenő 2. Laczkó Dezső 3. Rhé Gyula 4. Jász Géza (forrás: Laczkó Dezső Múzeum Adattára Ltsz.:T.F.70.243.)

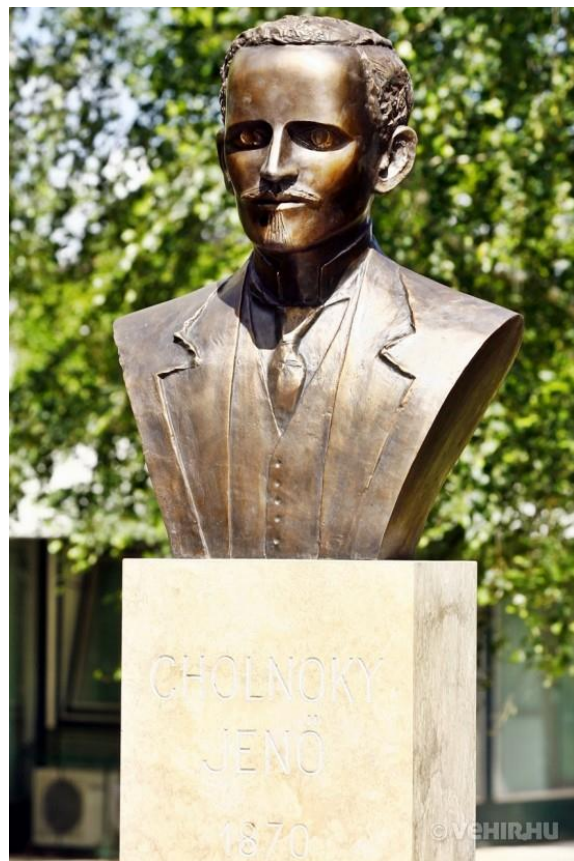
10. kép Cholnoky Jenő, Paál Elemér, Cholnoky Jenőné Fink Ida, és Laczkó Dezső a múzeumban 1928 szeptemberében
(forrás: Laczkó Dezső Múzeum)

11. kép Cholnoky Jenő: Veszprém c. könyvének címlapja (forrás: szerző felvétele)

12. kép Cholnoky Jenő emléktáblája szülőházán (forrás: szerző felvétele)

13. kép Cholnoky Jenő szobra (forrás: vehir.hu)

14. kép A Cholnoky fivérek emléktáblája a veszprémi Pantheonban (forrás: szerző felvétele)

15. kép Cholnoky Jenő emléksztika a Sarolta udvarban (forrás: szerző felvétele)

16. kép A Cholnoky Jenő Általános Iskola aulája Cholnoky domborművével (forrás: Hevesi Attila)

17. kép Cholnoky-plakett (forrás: szerző felvétele)

„A KÉKSZEMŰEK LÁTJÁK A VIHART...”

A VESZPRÉMI CHOLNOKY FIVÉREK
Cholnoky-est az Utas és holdvilág Antikváriumban
(Szabadság tér 13.)
2012. Január 25-én, szerdán 18 órakor

Előadók:
GÉCZI JÁNOS egyetemi docens : Cholnoky Viktor
BRASSAI ZOLTÁN irodalmár: Cholnoky László
RYBÁR OLIVÉR geográfus: Cholnoky Jenő

A belépés díjtalan, minden érdeklődőt szeretettel várunk!
www.esholdvilag.hu

18. A Cholnoky est plakátja (forrás: Molnár Sándor, szerző felvétele)

19. kép A Cholnoky terem és az avatón megnyílt kiállítás az iskolában (forrás: szerző felvétele)

Maradandót alkotott a tudós

AVATÁS Emlékszobát kapott Cholnoky Jenő

FOTÓ: PENOVÁC KÁROLY

A Cholnoky Jenő Általános Iskola az emlékszoba létrehozásával vált igazán méltóvá a geográfus szellemiségének őrzésére

Veszprém (zsu) – Cholnoky Jenő-emlékszobát avattak és kiállítást nyitottak meg a világhírű földrajztudósról elnevezett veszprémi iskolában.

Az emlékszoba ünnepélyes avatásán *Górné Fazekas Ágnes*, a Cholnoky Jenő Általános Iskola igazgatónője köszöntötte a vendégeket. *Némedi Lajos* alpolgármester elmondta, az iskola eddig is sokat tett a világhírű tudós emlékének ápolásáért, de az emlékszoba létrehozásával válik igazán méltóvá a geográfus szellemiségének őrzésére.

Cholnoky Jenő veszprémi születésű író, földrajztudós, geográfus és tanár, aki a tudomány szinte minden területén maradandót alkotott. Lóczy Lajos tanítványa, aki fáradhatatlanul kutatott, utazott itthon

és a világ számos részén, Amerikától Kelet-Ázsiáig, de lelkes túrázóként, a természet nagy csodálójaként is ismerjük. Azok közé tartozott, aki minden idejét a munkának és az alkotásnak szentelte – tudtuk meg *Kubassek Jánostól*, az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatójától Cholnoky Jenő munkásságát méltató beszédéből.

Az iskolában kialakított emlékszobában nyílt meg A csillagoktól a tengerfenékgig című kiállítás *Rybár Olivér* egyedülálló gyűjteményéből. A vitrinekben látható, többek között ritka Cholnoky-kötevek március 26-ig tekinthetőek meg.

A teremben emellett a tudós életútját, munkásságát bemutató tablók, a tőle származó idézetek, kutatásai helyszíneit bemutató képek is láthatóak.

VÁROSNEZŐ HELYTÖRTÉNETI SÉTA

*Cholnoky Jenő író, földrajztudós, tanár
és a Cholnoky család nyomában*

**2013. szeptember 28-án
szombaton 14 órakor**

**TALÁLKOZÓ: Kórház u.–Brusznjai Á. u.
gyalogos átjáró (McDonald's mögött)**

A sétát vezeti: **Jákói Bernadett**, helytörténeti kutató, idegenvezető
és **Rybár Olivér** geográfus, földrajztanár, Cholnoky-kutató

A programon való részvétel ingyenes! • Rossz idő esetén a séta elmarad.
További információ: Tourinform Veszprém, +36 88 404 548 • www.veszpreminfo.hu

21. kép Cholnoky séta meghívója

A Cholnokyak szellemében

SÉTA Először tartottak ilyen programot a turizmus napjához kapcsolódva

KNUTUDÓSITONKTÓL

Veszprém (Jákói Bernadett)
– Első alkalommal tartották meg Veszprémben a Tourinform-iroda szervezésében azt a sétaprogramot, amelyhez szombaton délután csatlakozhattak az érdeklődő veszprémiek.

A Cholnoky család veszprémi vonatkozásának főbb életútját, eseményeit követhették nyomon a sétára indulók: **Jákói Bernadett** helytörténeti kutató, idegenvezető és **Rybár Olivér** földrajztanár, geográfus, Cholnoky-kutató vezetésével. A sétaprogram a turizmus napjához kapcsolódva mutatta be a Cholnoky család veszprémi köztevékenységeihez kapcsolódó helyszíneit, valamint az első Tzolnoky család Veszprémbe érkezésétől egészen Cholnoky Jenő gyermek- és diákeveinek jelentős állomását. A csoporthoz a városi érdeklődőkön kívül csatlakozott a veszprémi Cholnoky Jenő Általános Iskola tízéves diákcsapata is, a Bakony Természetbarát Egyesület képviselője, valamint a Zöldérdő Speciális Túracsoport néhány tagja. Nagyon csodálkoztak a résztvevők, amikor szembesültek azokkal az értékekkel, amiket nap mint nap látnak, ismernek, de kevésbé tudják, hogy a Cholnokyak szellemiségéhez milyen köztudósítottak.

Fontos: Naczi László

A városnéző séta során az érdeklődők helyismereti információkat is kaphattak a nevezetességekről

Különlegesség, hogy a programon részt vett **Puskás Katalin**, az érdi Földrajzi Múzeum munkatársa, aki érdeklődve hallgatta a sétán elhangzó, a lyen látni a geográfus alkotómunkáit, festményeit, grafikáit is, amiket jelenleg az érdi Földrajzi Múzeum őriz, fogsalmazódott meg többekben. A séta legismertebb állomásponjtja a jelenleg szállodaként használt **Toborzó utcai épület**, ahol 1890-től 1941-ig az a Cholnoky Ferenc élt és dolgozott, aki a megyei kórház nevelője. Az egykori **Szekfül** utcai, 1859 óta **Toborzó utcai** épület a Cholnoky család által a veszprémi társasági és társasági volt. Megemlékeztek a már nem létező, dr. Cholnoky László ügyvéd házáról a **Virág Benedek** utcában, valamint a **Jókai** utcai egykori, **Simoga-féle** családi házról is, aminek kertjében **Jenő** kisgyerekként a sziklamászás fortélyaiival ismerkedhetett.

A városnéző séta során az érdeklődők helyismereti információkat is kaphattak arról a környékről, nevezetességekről, amelyet éppen bejárnak, látnak. A program befejezésekor a **Vár** utcai, ma már funkció nélküli egykori piaról hallhattak, ahol a Cholnoky fivéreken kívül számos, jeles, országos hírű, egykori veszprémi töltötte a diákeveit. Záróprogramként az érdeklődők sétát tettek a **Szent Benedek-hegyre**, ahol a ter-

Ideje lenne szobrot állítani

A sétaprogrammal a Cholnoky dinasztia és kiemelten Cholnoky Jenő mozgalmás és tartalmas életének Veszprémhez kötődő emlékeire hívták fel a figyelmet. A sétán be is bizonyosodott, hogy mennyire hiányzik városunk egyik nagyobb közteréről egy Cholnoky Jenő-szobor, ami méltó emléket állíthat a Veszprémhez oly mélyen fűződő gazdag életútjáról, természet-tudományok, valamint a turizmus területén végzett munkássága elismeréseként az utókor számára.

mezeti értékekről, valamint Cholnoky Jenő kedvenc gyermekkori játszóhelyéről, majd kutatási helyéről kaphattak bő információt a sétán résztvevők.

további képek, információk

22. kép Tudósítás a sétáról (NAPLÓ, 2012. okt. 1.)

FOTÓ: PENOVÁČ KÁROLY

Balás Eszter a szobra mellett, jobbról az unoka, Cholnoky Tamás

Életműve jelentős

Felavatták Cholnoky Jenő mellszobrát

Veszprém (mar) – A tudomány egyetemes mércéjével mérve is kiemelkedő tudós, máig meghatározó egyénisége tudományágának, mondta Porga Gyula polgármester szombaton Cholnoky Jenő mellszobrának avatóünnepségén.

A városvezető úgy vélte, hogy a szobor – amely Balás Eszter Munkács-díjas művész alkotása – a tanulás, a tudás és a tudományos munka fontosságára hívja fel a figyelmet. Kiemelte, Veszprém büszke a Cholnokyakra, emléküik elevenen él a városban.

A szoborállítás érdekében tapasztalt összefogást méltatta Siklódi Levente, a körzet önkormányzati képviselője, aki szerint méltán lehetünk büszkék a földrajztudósra. A képviselő reményét fejezte ki, hogy a szobor az iskola tanuló és a városrészben lakók életében fontos szerepet tölt majd be. Kubassek János, geográfus, az érdi Magyar Föld-

rajzi Múzeum igazgatója Cholnoky Jenő veszprémi költődéséről, valamint a földrajztudós a Balaton tudományos feltárása érdekében végzett munkájáról is beszélt. Hangsúlyozta, a Cholnoky-

Méltán lehetünk büszkék a földrajztudósra

életmű jelentőségét félszáz könyve és hatszáz tanulmánya is bizonyítja. Rybár Olivér geográfus, a szobor felállításának kezdeményezője felidézte az alkotás létrejöttének a körülményeit, majd reményét fejezte ki, hogy a szobor és környezete közösségi térként szolgál majd.

A veszprémi avatóünnepségen – amelyen közreműködtek a Cholnoky iskola diákjai – részt vett Cholnoky Jenő unokája, Cholnoky Tamás is.

24. kép Cholnoky Péter és a szerző Cholnoky Jenő emléktáblájának koszorúzásán (2010. júl. 23.) (forrás: szerző felvétele)

25. kép A szerző, Cholnoky Zsuzsa, Cholnoky Tamás és neje a szoboravató után a Cholnoky teremben (2014. jún. 14.)
(forrás: szerző felvétele)

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott, hozzájárulok az általam készített képek felhasználásához.

Veszprém, 2014. augusztus 3.

Rybár Olivér